

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Державного університету
«Київський авіаційний інститут»
доктору економічних наук,
професору, професору кафедри
економіки та бізнес-технологій
Факультету економіки та бізнес-
адміністрування
Заріні ПОБЕРЕЖНІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

ОНОПРИЄНКА ДМИТРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

на тему: «Мотиваційне забезпечення розвитку потенціалу

підприємства в умовах циркулярної економіки»

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність обраної теми дисертації.

Динамічні технологічні процеси, зумовлені необхідністю економічного розвитку при одночасному збереженні навколишнього середовища створюють гостру потребою у підвищенні ефективності використання потенціалу. З іншого боку, економічні виклики разом із військово-політичними ризиками спричиняють все частіші фінансові та економічні коливання як у окремих компаніях, так і на рівні цілих галузей економіки.

Усе це потребує нових підходів до організації виробництва, які дозволять суттєво підвищити ефективність використання ресурсів, забезпечити інноваційність, стабільність, гнучкість і адаптивність потенціалу окремих компаній, а також їхню здатність працювати відповідно до принципів сталого

розвитку. Тому впровадження концепції циркулярної економіки стає надзвичайно актуальним, оскільки вона передбачає розумне споживання й відновлення ресурсів, а також мінімізацію негативного впливу людини на навколишнє середовище. Водночас її ефективна реалізація потребує, з одного боку, широкого впровадження новітніх технологій замкнутого циклу, а з іншого – мотивації та активного залучення персоналу до розробки і прийняття інноваційних еко-рішень. Одним із таких напрямів є формування системи мотиваційного забезпечення розвитку потенціалу підприємства, здатної реагувати на виклики, що можуть виникати в умовах циркулярної економіки, як ключового напрямку і, водночас, інструменту забезпечення сталого розвитку

Отже, дослідження Онопрієнка Д.О. на тему «Мотиваційне забезпечення розвитку потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки» головною метою якого є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління розвитком потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки шляхом постійного нарощування людського капіталу є беззаперечно актуальним..

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

У дисертації Онопрієнка Дмитра Олександровича наведені теоретичні узагальнення, теоретико-методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємств і їхніх потреб у його розвитку, обґрунтовано принципи, мотиваційні моделі і механізми підвищення рівня реалізації, оптимізації та розвитку потенціалів досліджуваних підприємств в контексті циркулярної економіки.

Наукові положення, висновки і пропозиції, сформульовані в роботі, підкріплені аргументами. Це доводиться широким використанням у дослідженні великої кількості фахових наукових праць і публікацій, повнотою джерел інформації, багатством емпіричних даних, обґрунтованістю результатів за допомогою розрахунків та їх відображенням у публікаціях. Сьогодні значна частина авторських розробок вже впроваджена на практиці. Рекомендації, сформульовані у дисертації, пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, отримані в результаті

дослідження положення, висновки, пропозиції та рекомендації є належно обґрунтованими та достовірними.

Завдяки значному обсягу опрацьованих здобувачем теоретико-методологічних та статистичних даних, що стосуються фундаментальних аспектів функціонування аграрних підприємств у рамках циркулярної економіки, управління їх потенціалом, теоретичних принципів оцінки ефективності використання потенціалу та визначення потреб у його розвитку, зокрема, стало можливим:

- *удосконалити* поняття структурних і функціональних потенціалів підприємства: «виробничий потенціал», «фінансовий потенціал», «техніко-технологічний потенціал», «організаційний потенціал», «трудоий потенціал», «інноваційний потенціал», «збутовий потенціал», «основний потенціал», «забезпечуючий потенціал», «ринковий потенціал», що дозволяє комплексно охарактеризувати загальний потенціал підприємства, показати його роль і місце в умовах циркулярної економіки;

- *удосконалити* теоретико-методичний підхід до оцінювання потенціалу підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки, що ґрунтується на застосуванні мультиплікативних математичних моделей визначення інтегральних індексів і дозволяє визначити інтегральні показники структурних, функціональних і загального потенціалу підприємства;

- *уперше запропонувати* практичний підхід до оцінювання потреби в розвитку потенціалу підприємства, в основу якого покладено визначення ступеня взаємозв'язків між потенціалами всіх рівнів підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки та вагомості впливу потенціалів нижчого рівня на відповідні потенціали вищого рівня, що забезпечує визначення шляхів оптимізації та розвитку загального потенціалу підприємства;

У рамках формування механізму мотиваційного управління розвитком потенціалу підприємства:

- *запропонувати* механізм управління конкурентними перевагами підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки,

який ґрунтується на поєднанні методів мотиваційного управління та математичного моделювання і забезпечує отримання оперативних, тактичних і стратегічних конкурентних переваг підприємства над конкурентами на засадах сталого розвитку;

- *сформувати* модель інтеграції екологічних, економічних та соціальних чинників у процесі управління потенціалом підприємств аграрного сектору в умовах циркулярної економіки, яка є обов'язковою умовою і, водночас, інструментом та стимулятором оптимізації і розвитку потенціалу підприємств;

- *розробити* концептуальну модель мотиваційного забезпечення розвитку потенціалу підприємств аграрного сектору в умовах циркулярної економіки, яка ґрунтується на таких засадничих принципах: ключовим активом підприємства є люди, що мають знання, навички, таланти та привносять у його діяльність свою цінність для досягнення спільних цілей; центральною функцією процесу управління є мотивація, що забезпечує діяльність підприємства без втрати ефективності навіть в умовах великих ризиків і невизначеності;

- *запропонований* методичний підхід оптимізації потенціалу на підприємствах аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки, що ґрунтується на застосуванні комплексної оптимізаційної моделі і забезпечує комплексне прогнозування оптимальних показників економічної ефективності, платоспроможності, фінансової стійкості, рівня і росту соціальних стандартів працівників, а на їх основі – рентабельності капіталу, як головного показника оптимальності потенціалу.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної тематики Державного університету «Київський авіаційний інститут» МОН України. Наукові дослідження були виконані здобувачем на кафедрі економіки КАІ в рамках НДР «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційної трансформації» (номер державної реєстрації 0118U004287)

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертація Онопрієнка Дмитра Олександровича за своїм змістом цілком відповідає вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 051 – «Економіка» та дослідницьким напрямкам, передбаченим освітньо-науковою програмою «Економіка». Це повністю завершена наукова робота, яка демонструє індивідуальний внесок автора в галузі мотиваційного забезпечення розвитку потенціалу підприємств.

За результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертація Онопрієнка Д. О. є результатом його самостійних досліджень і не містить елементів порушення академічної. Використані результати, ідеї і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 261 сторінка.

У першому розділі наданий аналіз поняття потенціалу підприємства, досліджені чинники в умовах циркулярної економіки. Автор сформував понятійний апарат, що забезпечує системно-синергійний підхід до аналізу ключових аспектів формування потенціалу підприємства, його оптимізації та розвитку. Обґрунтована структурна модель формування загального потенціалу підприємства. Досліджені різні підходи до сутності і змісту мотивації, запропонована принципова модель системи мотиваційного управління потенціалом підприємства в умовах циркулярної економіки,

У другому розділі досліджені передумови, стан і тенденції розвитку циркулярної економіки, економічні, технологічні та нормативно-правові чинники, що перешкоджають її розвитку в Україні, розроблено теоретико-методичний підхід до оцінювання потенціалу підприємств аграрного сектору економіки, запропоновано практичний підхід до оцінювання потреби в розвитку потенціалу підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки.

Третій розділ присвячено розробці концептуальних засад формування механізму мотиваційного управління розвитком потенціалу підприємств в

умовах циркулярної економіки. В рамках формування механізму мотиваційного управління розроблена концептуальна модель механізму управління конкурентними перевагами підприємств аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки; розроблені інструменти оптимізації потенціалу підприємств аграрного сектору економіки в умовах інтеграції екологічних, економічних та соціальних підходів; запропонована модель мотиваційного управління розвитком потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки.

Отже, дисертація чітко структурована, поставлені автором завдання вирішені, робота написана грамотною, науковою мовою, притаманною особі з високим рівнем знання методології дослідження.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлені у 23 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 10 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 розділи колективних монографій у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у наукометричній базі даних Scopus; 11 тез доповідей, опублікованих у матеріалах міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій. Результати дослідження були апробовані на 10 фахових наукових конференціях.

Оцінка наукового рівня публікацій здобувача засвідчує відповідність результатів вимогам до наукових праць PhD-дисертації. Усі публікації відображають зміст наукового дослідження. Принципи академічної доброчесності дотримані.

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Автор вдало систематизував основні інструменти розвитку циркулярної економіки, що використовуються на макrorівні (с.73-74, табл. 2.1), в якості яких виступають різновиди стратегій та бізнес-моделей підприємств різних галузей економіки. У той же час системному дослідженню державної підтримки циркулярної економіки в дисертації не приділено належної уваги. З

нашої точки зору, було б доцільним додати систематизовані результати ґрунтового аналізу вказаного питання (проблеми), що, безумовно, підсилило б наукову значущість дослідження стану і тенденцій розвитку циркулярної економіки в сучасних умовах.

2. На рис.2.15 концептуально представлений методичний підхід до оцінювання загального потенціалу підприємства. Завершальним етапом оцінювання є визначення інтегрального показника потенціалу підприємства, що виражається абсолютним числом. Відповідно інтегральний показник потенціалу підприємства може бути оцінений лише у порівнянні з інтегральними показниками інших підприємств. Тому було б доцільним у якості завершального етапу оцінювання потенціалу підприємства до представленого методичного підходу додати етап «Порівняння інтегральних характеристик окремих підприємств».

3. Наведений автором концептуальний підхід щодо реалізації комплексної програми забезпечення конкурентних переваг підприємства аграрного сектору економіки в умовах циркулярної економіки (с. 150-151, рис. 3.5), в якій вдало поєднуються оптимізація загального потенціалу підприємства шляхом забезпечення координації й оптимізації структурних і функціональних потенціалів, постійне впровадження інновацій, в першу чергу виробничо-технологічних інновацій на принципах замкнутого циклу, широке застосування методів мотиваційного управління персоналом та інші складові програми. Разом з тим було б доцільним деталізувати чинники впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на основні складові програми, що, на нашу думку, суттєво підвищило б теоретико-методичну значущість концептуальних засад механізму управління конкурентними перевагами підприємства

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Онопрієнка Дмитра Олександровича, на тему «Мотиваційне забезпечення розвитку потенціалу підприємства в умовах циркулярної економіки» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних

результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в пунктах 6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Онопрієнко Дмитро Олександрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензент:

професор кафедри економіки КАІ

д. е. н., професор

Саміра ПЛЕЦЬКА

« 6 » 10 2025 року

